

Certifikované versus farmářské osivo

Osivo je nejdůležitějším vstupem při pěstování rostlin. Musí být klíčivé, zdravé a bez příměsí plevelů, dále musí být zachována jeho genetická kvalita a odrůdová identita. Je všeobecně známo, že kvalita osiva se významně podílí na úrovni založených porostů a v konečné fázi může ovlivnit i jejich výnosový potenciál.

V následujícím textu uvádíme rozdíl mezi certifikovaným a farmářským osivem.

Certifikovaný rozmnožovací materiál

Certifikovaný rozmnožovací materiál je podle definice zákona (zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů) rozmnožovací materiál vyrobený přímo ze šlechtitelského rozmnožovacího materiálu, z rozmnožovacího materiálu předstupňů nebo ze základního rozmnožovacího materiálu, anebo z certifikovaného rozmnožovacího materiálu. Jedná se o rozmnožovací materiál, který je vyráběn pod dohledem kontrolní organizace, konkrétně Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ). U takto vyrobeného osiva jsou garantovány minimální požadavky na jeho vlastnosti.

Certifikované osivo se člení na jednotlivé kategorie a generace podle níže uvedeného přehledu

Kategorie	Šlechtitelský rozmnožovací materiál	Rozmnožovací materiál předstupňů	Základní rozmnožovací materiál	Certifikovaný rozmnožovací materiál
Generace		SE ₁ , SE ₂ , SE ₃	E	C ₁ , C ₂ , (C ₃)

semenářským inspektorem, a to v době nejvhodnější pro posouzení vlastností odrůdy. Během přehlídky se vždy hodnotí celkový stav z hlediska osivářského, dodržení izolací (mechanická a prostorová) pro zajištění zamezení přimíchání příměsí a nevhodnému opylení, čistota a pravost druhu a odrůdy, zaplevelení, zdravotní stav a výskyt škůdců. Pokud hodnocení výše uvedených vlastností nepřekročilo stanovené požadavky a limity vyhláškou č. 129/2012 Sb., je na porost vydán uznávací list. Pokud porost nevyhovuje parametrům stanovených vyhláškou, je na porost vydáno rozhodnutí

justace do obalů, ve kterých je později expedováno. Z těchto uzavřených obalů je úředně odebrán vzorek na laboratorní zkoušení, při kterém se kromě hodnocení čistoty a klíčivosti stanovuje vlhkost, HTS, zdravotní stav a některé další parametry. Pokud výsledky stanovení vyhovují parametrům požadovaných vyhláškou, je na osivo vydán certifikát – uznávací list. V tomto okamžiku se osivo stává certifikovaným a je možné ho uvádět do oběhu – obchodovat s ním. Takové osivo může být uváděno do oběhu pouze v uza-

vřených a úřední návěskou označených obalech. Uzavření obalu je prováděno jednak pomocí úvazku, na kterém je upevněna návěska zabezpečená plombou nebo prošitím plnicího otvoru, kdy návěska je umístěna ve švu. Další častou možností uzavření je použití samouzavíratelného (tzv. ventilového) papírového pytle s návěskou nalepenou na vnější straně obalu. Údaje na úřední návěsce předepisuje vyhláška č. 129/2012 /Sb. Vždy musí být uveden název druhu a název odrůdy. U směsí, např. travních, je povinné uvádět pro-

centuální zastoupení druhů s názvy jednotlivých odrůd. Dále pak označení kategorie/generace, číslo partie, hmotnost nebo počet kusů v obalu, údaj o chemickém ošetření a použitý přípravek, označení dodavatele, označení certifikačního úřadu, země výroby, označení „pravidla a normy EU“ a datum vzorkování. Barva návěsky je závislá na kategorii/generaci rozmnožovacího materiálu. Pro generaci C1 se používá návěska modré barvy, pro C2 pak červené barvy.

Farmářské osivo

Farmářské osivo je definováno zákonem č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin, a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v § 19a. V příloze č. 1 tohoto zá-

kona jsou uvedeny jednotlivé druhy rostlin, u kterých je možné farmářské osivo vyrobit a následně použít. Jako farmářské osivo je označován rozmnožovací materiál právně chráněných odrůd druhů vyjmenovaných ve výše citované příloze zákona. Takové osivo si pěstitelé mohou vyrobit a využít je pouze pro vlastní potřebu při splnění podmínek stanovených zákonem. S farmářským osivem je zakázáno obchodovat.

Rizika použití farmářského osiva

Mezi nejzávažnější rizika farmářského osiva patří zdravotní stav a nežádoucí příměsí jiných rostlinných druhů včetně plevelů. Otázka zdravotního stavu je zvláště důležitá u chorob přenosných osivem, jako jsou např. sněti.

(Pokračování na str. 28)

ÚSTŘEDNÍ KONTROLNÍ A ZKUŠEBNÍ
ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝ - odbor osiv a sadby
CZ - 150 06 Praha 5, Za Opravnou 4

Pravidla a normy EU
EU rules and standards

Druh
Species

Odrůda
Variety

Kategorie, generace
Category, generation

Číslo partie
Lot reference No.

Hmotnost nebo počet kusů
Weight or number of pieces

Měsíc a rok vzorkování
Month and year of sampling

Země výroby
Country of production

Číslo návěsky
Label number

9

Neúřední část / Non - official space
Dodavatel

Další údaje / Other information

Vzor návěsky pro certifikované osivo generace C1

Certifikaci provádí ÚKZÚZ, odbor osiv a sadby, na základě podané žádosti v tzv. uznávacím řízení, které se dělí na dvě části.

1. Uznávací řízení množitelského porostu, jež zahrnuje:

- podání žádosti o uznání množitelského porostu,
- polní přehlídku/přehlídky porostu a vydání dokladu na porost, tzv. uznávací list.

U množitelského porostu je během vegetace provedena minimálně jedna polní přehlídka (lečdy dvě i více) podle toho, jak stanoví vyhláška č. 129/2012 Sb., o podrobnostech uvádění osiva a sadby pěstovaných rostlin do oběhu. Porost je posuzován

o neuznání. Z takového porostu není možné za žádných okolností dále vyrábět certifikované osivo.

2. Uznávací řízení rozmnožovacího materiálu (osiva), jež zahrnuje:

- podání žádosti o uznání rozmnožovacího materiálu,
- odběr úředního vzorku osiva sklizeného z uznaného množitelského porostu,
- provedení předepsaných laboratorních zkoušek.
- vystavení dokladu (certifikátu) na osivo – uznávací list.

Po sklizni množitelského porostu je u osiva provedena úprava (čištění), rozdělení do jednotlivých partií a je provedena ad-

AVENUE • ARKEOS

JEDINEČNÁ RANOST I VÝNOS

Avenue

podnik	okres	výměra	výnos t/ha	NL %	OH g/l	Skližeň
ZEM a.s., Lužec nad Cidlinou	H. Králové	47 ha	9,00	13,7	800	7. 7.
Jizerka a.s., Jizerní Vteln	M. Boleslav	20 ha	8,50	15,0	826	12. 7.
Zemědělská společnost Sloveč, a.s.	Nymburk	43,5 ha	8,24	14,1	780	12. 7.
ZEMĚDĚLSKÁ SPOLEČNOST STRÁNKA, spol. s r.o.	Mělník	54 ha	7,70	14,1	801	18.-20. 7.

Arkeos

podnik	okres	výměra	výnos t/ha	Skližeň
ZEM a.s., Lužec nad Cidlinou	H. Králové	30 ha	9,10	20. 7.
Zemědělská společnost Sloveč, a.s.	Nymburk	169 ha	8,35	8.-11. 7.
AGROLSTAT, spol. s r.o., Blatnice pod Sv. Antonínkem	Hodonín	165 ha	7,85	18.-19. 7.

Šlechtíme Váš úspěch

Limagrain Central Europe Cereals, s.r.o., Polygrafická 262/3, 108 00 Praha 10 - Malešice
tel.: +420 212 244 339, fax: +420 272 701 262, e-mail: info@limagrain-cereals.cz

www.lgseeds.cz

Limagrain

Certifikované ...

(Dokončení ze str. 27)

Zde oproti certifikovanému osivu, které je proti škodlivým organismům chemicky ošetřeno na základě prováděných zkoušek zdravotního stavu při certifikaci osiva, u farmářského osiva se často moření neprovádí, nebo je provedeno nedostatečně, a to převážně z finančních důvodů. Dalším faktorem, který snižuje kvalitu osiva, je obsah příměsí. U certifikovaného osiva opět probíhá kontrola množitelského porostu na výskyt druhových a odrůdových příměsí. Pokud tyto příměsí přesahují povolenou hranici, porost není uznán a nemůže z něho být vyrobeno osivo. Jako farmářské osivo je často použito osivo z porostů, které byly silně zapleveleny, nebo vykazovaly silné zastoupení jiných kulturních druhů. Požadované parametry osiva jsou mimo zajištění kvalitního porostu dále ovlivněny posklizňovým zpracováním. U certifikovaného osiva opět probíhá na renomovaných ČSO pod dohledem ÚKZÚZ. U farmářského často k žádným úpravám nedochází, nebo jsou prováděny nekvalitně na vlastním zařízení, mobilních čističkách apod. Z výše uvedených skutečností vyplývá, že farmářské osivo vyrobené a zpracované bez náležitosti pozornosti je většinou méně vitálnější, pomaleji klíčí a vzhází. Porost z takového osiva je tudíž méně konkurenceschopný a vyžaduje vyšší spotřebu herbicidů. Vzházivost a vyrovnanost porostu je ve většině případů podstatně nižší, což se projeví na dalším

růstu, nestejném dozrávání a v důsledku toho i vyššími ztrátami při sklizni a v neposlední řadě negativně na kvalitě (pekařská, sladová...) sklizeného produktu. Při využití farmářského osiva, kde nejsou stanoveny jeho vlastnosti, je zpravidla nutné navýšit hektarový výsvek oproti certifikovanému, u kterého jsou známy jeho parametry pro jednotlivé generace a z kterých se vychází při stanovení výsevu.

Ještě pádnější důvod nepoužití farmářské sadby je u brambor. Certifikovaná sadba je testována na výskyt virových chorob. U farmářské sadby k této kontrole nedochází a při opakovaném používání vlastní sadby dojde zpravidla během dvou až tří let, zvláště pak v teplejších oblastech, k rychlému výskytu virů a v důsledku toho k silnému snížení výnosu, často není sklizeň rentabilní a nezřídka dochází k úplné likvidaci porostu.

Závěr

Z výše uvedených důvodů jednoznačně vyplývá prioritní použití certifikovaného osiva, které pochází ze semenářského porostu a je po celou dobu procesu výroby pod neustálým dohledem ÚKZÚZ, což se v konečné fázi projevuje zvýšením kvalitativních vlastností vyrobeného osiva. Obvykle osivo vykazuje vyšší klíčivost, respektive polní vzházivost a vitalitu, minimální podíl semen plevelů a ostatních příměsí, podstatně lepší zdravotní stav, především u chorob přenosných osi-

vem. Proces certifikace garantuje zachování základních vlastností odrůdy, především druhovou a odrůdovou čistotu a pravost. U porostu založeného z certifikovaného osiva, které je testováno na zdravotní stav a v případě potřeby mořeno, je předpoklad menší spotřeby použití fungicidů, respektive insekticidů. Certifikované osivo je vitálnější a rychleji nejen klíčí, ale i vzhází, a takový porost je tudíž konkurenceschopnější a umožňuje nižší spotřebu herbicidů. Vyšší vitalita je rovněž předpokladem rovnoměrného vzejití a dalšího růstu. Vyrovnaný porost pak stejnoměrně dozrává a ztráty při sklizni a dalším čištění jsou tak podstatně nižší, a naopak kvalita sklizeného produktu je vyšší. Certifikované osivo má, jak již bylo zmíněno, garantované parametry pro jednotlivé množitelské stupně, z kterých se vychází při stanovení výsevu, a tudíž není nutné zbytečně navyšovat hektarové výsevy oproti použití farmářského nebo jiného necertifikovaného osiva s neznámými vlastnostmi.

Je tedy na zvážení každého pěstitele, zda zvolí použití kvalitního a prověřeného certifikovaného osiva s předpokladem vysoké a kvalitní sklizně, či použije vlastní osivo s neznámými vlastnostmi a výše uvedenými riziky a s tím spojeným nebezpečím nejisté, nekvalitní a nejspíše i nerentabilní produkce.

Ing. Jiří Hakauf

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

inzerce

ŘEPKA OZIMÁ

CEDRIK

Kvalitní tuzemské osivo
k okamžitému dodání

HOT LINE
724 200 989

selgen®

2019

Možnost studia na Agronomické fakultě trvá

Přihlášky podávejte do **22. srpna** ZDE: prihlaska.mendelu.cz
Podrobné informace na: af.mendelu.cz/prijimacky

- MENDELU
- Agronomická
- fakulta
-